

ใกล้บ้าน ใกล้ใจ

เช้าวันหนึ่งขณะที่ฉันกำลัง่วนอยู่กับการให้บริการบนสถานีอนามัย

“คุณหมอคะ ป้าเอาผ้าปูเตียงกับไม้พันสำลีมาส่ง และเอามะขามมาฝากด้วยค่ะ” ฉันได้ยินเสียงของป้าลำดวน ก่อนที่จะเห็นใบหน้าที่เต็มเปี่ยมไปด้วยรอยยิ้มโผล่เข้ามา ทักทายพร้อมชูถุงมะขามถุงใหญ่อวด

ฉันพนมมือไหว้ขอบคุณป้าลำดวน และทักทายอย่างคุ้นเคย

“วันนี้ป้าจะไปไหนล่ะ อารมณ์ดีแต่เช้าเลย”

“ป้าจะไปประชุมกลุ่มแม่บ้านที่วัดบ้านเรานี่แหละ กลุ่มแม่บ้านฝากให้ชวนคุณหมอกับทุกคนไปกินข้าวกลางวันด้วยกันที่วัด” ป้าลำดวนบอกพร้อมเดินเอาผ้าไปเก็บในตู้

“ค่ะ แล้วหนูจะบอกทุกคนให้ อย่าลืมส้มตำรสเด็ด ๆ สำหรับหนูนะ” ฉันร้องบอกป้า

“ไม่ลืมแน่นอนค่ะ สำหรับหมोजัดพิเศษให้อยู่แล้ว ป้าไปก่อนนะค่ะ” ป้าลำดวนตอบก่อนไป

ฉันมองตามหลังป้าลำดวน แล้วนึกย้อนไปในช่วงที่ฉันย้ายมาทำงานที่นี่ใหม่ๆ มีเรื่องราวความประทับใจหนึ่งที่ฉันได้เรียนรู้และมีส่วนเปลี่ยนแปลงมุมมองการทำงานของฉัน

.....

“บั๊กเล็ก มาเล่นที่สถานีนอนาัยอีกแล้ว”

“บั๊กเล็ก (คำพื้นบ้านภาษาอีสานใช้เรียกผู้ชาย : ผู้เขียน) อย่ามาหาหีบอะไรไปเล่นนะ”

“บั๊กเล็ก ไปเล่นที่อื่นไป ไ้ ! อย่ามาเล่นที่นี่ เดียวหมอจะจับฉีดยานะ ! ไ้ ๆ !”

“จักไผลิไปอาบน้ำให้มันละ มันก็เป็นอย่างนี้ ตามประสา มันนั่นแหละ”

เสียงพูดดังโวกเหวก ๆ ของชาวบ้าน 4 - 5 คน ที่มารอรับบริการที่สถานีนอนาัยในเช้าวันหนึ่ง ทำให้ฉัน ซึ่งให้บริการตรวจครรภ์อยู่ด้านในแปลกใจ “บั๊กเล็ก !” ที่ชาวบ้านเอ่ยถึงเป็นใคร ใครคือบั๊กเล็กที่พวกเขาพูดถึง ด้วยความอยากรู้อยากเห็นจึงถามผู้ที่กำลังให้บริการ ตรวจครรภ์อยู่ เพื่อเดินออกมาดูด้านนอกว่าเกิดอะไร ขึ้น

“ป้าอ จะทำอะไรใครคะ” ฉันถามเชิงหยอกล่ เล่น เมื่อเห็นในมือป้าอถือไม้เรียวเล็กๆ กำลังเจือมือ ยกขึ้นเหมือนกำลังไล่ตีใคร

“อ๊อ ! ป้ากำลังไล่บั๊กเล็กอยู่คะ กลัวมันจะมา เล่นแล้วหีบอะไรของอนาัยไปคะ”

“บั๊กเล็ก” ฉันทวนชื่ออย่างแปลกใจ

“เขาเป็นใครคะ แล้วทำไม ไม่บอกเขาดี ๆ ละ ป้า”

เสียงป้าสาวบ้านอีกคนบอกว่า “อ๊อ ! คุณ หมอคะ พุดดี ๆ กับคนแบบนี้ไม่ได้หรอกคะ บั๊กเล็กมัน คือมาก มันเป็นเด็กสติไม่ดีไม่สมประกอบ ไปเล่นที่ไหน ข้าวของของเขาพังหมด ไม่มีใครให้เล่นด้วยหรอกคะ นี่ ไ้มันยังไม่ยอมไป ถ้ามันมาที่นี่อีกคุณหมอดึงถือ ไ้ไ้มันด้วย มันถึงจะกลัว ไม่กล้ามาอีก”

ฉันมองตามไม้ในมือที่ป้าอชี้ เห็นเด็กผู้ชาย มอมแมม อายุประมาณ 13 - 15 ปี รูปร่างผอมสูง สวม เสื้อแขนยาวแขนเสื้อขาดวันเป็นริ้ว ๆ กางเกงคล้าย กางเกงนักเรียนสีกากี เป้ากางเกงขาด ซิบด้านหน้า แตกรุดไม่ได้ ที่เอวใช้เชือกฟางมัดกางเกงไว้ไม่ให้หลุด กระเป๋ากางเกงทั้ง 2 ข้างตุง ๆ คล้ายเก็บยัดของไว้ใน กระเป๋า เดินเท้าเปล่าไม่ใส่รองเท้า ผมสีดำตัดสั้นแต่มี เศษหญ้าแห้ง ๆ ติดอยู่ รอบ ๆ ปากและแก้มถูกขีด ยาว ๆ ด้วยปากกาเมจิกสีแดง ดวงตาเล็กหางตาเฉียง ขึ้นเล็กน้อย แต่ใบหน้าเขาเจือด้วยรอยยิ้ม ไม่ว่าป้าอ

หรือคนอื่น ๆ จะดูดำหรือไล่เขาไปอย่างไร เขาก็ยังยิ้ม เมื่อเขาหันมาเห็นฉัน เขาก็ยิ้มกว้างแล้วยกมือไหว้ ใน ตอนนั้นฉันตกใจและประหลาดใจว่าทำไมเด็กที่สติไม่ สมประกอบ เขายังมีมารยาทรู้จักยกมือไหว้

“เขาเป็นคนที่หมู่บ้านไหนละป้า” ฉันถามเขา ๆ ด้วยไม่เคยรู้จัก “บั๊กเล็ก” มาก่อน

ป้าอบอกว่า “หมอ บั๊กเล็กเขาก็คนบ้านเรานี่แหละ เขาอยู่บ้านไ้” (หมู่บ้านเดียวกับฉันอยู่ แต่เป็น หมู่บ้านขนาดใหญ่ แบ่งทั้งหมดออกเป็น 5 หมู่ แต่ชาว บ้านจะเรียกติดปากเป็นคุ่มเหนือ กลาง และไ้)

“คุณหมอไม่รู้จักบั๊กเล็กหรือคะ” ป้าอเอ่ยถาม อีก ฉันส่ายหน้า ๆ

“บั๊กเล็ก มันเป็นลูกตาเพ็งยายควนบ้านไ้คะ หมอไม่รู้จักมันหรอก เพราะหมอไม่ได้อยู่บ้าน มีแต่ไป เรียนหนังสือไกล ๆ และไปอยู่ที่อื่น หมอเพิ่งกลับมาอยู่ บ้านเรา” ป้าอบอกกล่าว

“พ่อมันป่วยเป็นอัมพาตลูกไปไหนไม่ได้ แม่มัน ก็ไปรับจ้างเก็บพริกที่ไร่ของชาวบ้าน เพื่อหามาส่งพ่อกับ ลูกกินนี่แหละ ตอนเย็น ๆ ถึงจะกลับมาบ้าน” ชาวบ้าน อีกคนเสริมขึ้น

“แล้วญาติพี่น้องคนอื่น ๆ ละป้า” ฉันถามป้าอ อีก

“เขารู้ว่าแกมีลูกตั้ง 5 - 6 คน ไปทำงานกรุงเทพฯ หมด แต่ไม่เคยเห็นใครมาดูแลแกละ เมื่อ 4 - 5 เดือน ที่ผ่านมา เพื่อนที่ทำงานเขาเอาลูกชายแกมาส่งบ้าน หมอรู้มัยลูกชายแกเป็นเอดส์ระยะสุดท้ายด้วย เอามา ก็ ช่วยอะไรไม่ได้ เอามาอนเคียงกับพ่อที่เป็นอัมพาต

ใคร ๆ เห็นก็อดสมเพชเวทนาไม่ได้ เพิ่มภาระให้แม่มัน
ดูเล็ก นี้อู๋ถูกขายแกเพิ่งตายเฒ่าไปได้ 3 เดือนเอง บักเล็ก
นี่มันสิรู้จักอะไร ซวยอะไรก็ไม่ได้ มีแต่หาเล่นไปเรื่อย ๆ
บางทีคำมิดยังไม่กลับบ้าน แม่มันกลับมาเหนื่อย ๆ ยัง
ต้องเดินไปตามหามันอีก”

ฉันรับฟังด้วยใจที่สะท้อน ความรู้สึกตอนนั้นพูด
อะไรไม่ออก ละอายตัวเองเหลือเกิน ได้แต่คิดว่าเป็นไป
ได้อย่างไร เราเกิดที่หมู่บ้านนี้แท้ ๆ แต่ไม่เคยรู้เรื่อง
ครอบครัวนี้เลย ทีมงานเราเยี่ยมบ้านผู้พิการ ผู้ป่วยโรค
เรื้อรังครบ 100 เปอร์เซนต์ ตามที่ขึ้นทะเบียน และที่
อสม. ช่วยสำรวจมาให้ ทำผลงานตามเกณฑ์ชี้วัด ผล-
งานเยี่ยม แต่ทำไมยังมีผู้คนที่ย่อยโอกาสในชุมชนถูก
ทอดทิ้งอีก ที่สำคัญ เขาอยู่ในหมู่บ้านที่ใกล้ ๆ สถาน-
บริการของเราแท้ ๆ เราควรภูมิใจกับการทำงานที่ผ่านมา
อยู่หรือ เราทำอะไรอยู่ ไม่ได้ศึกษาวิถีชุมชนอย่าง
ละเอียดลึกซึ้ง ไม่ได้ทำด้วยใจรักหรืออย่างไร มองปัญหา
ของชุมชนเหมือน ๆ กันกับเบื้องบนกำหนดมาให้

ฉันละอายใจตัวเองจนน้ำตาจะไหล อยากจะพูด
อยากจะถามอะไรอีกมากมาย แต่จำกัดด้วยเวลาและมี
ผู้รับบริการอื่น ๆ มารอรับบริการอยู่ แต่ฉันหมั่นมั่นว่า
จะต้องไปเยี่ยมบ้านของ “บักเล็ก” ให้ได้ ฉันบอกกับ
ตนเองอย่างนั้น

เมื่อฉันเดินกลับมาด้านในห้องให้บริการ มองเห็น
บักเล็กยืนเกาะขอบหน้าต่าง สายตามองไปที่ห่อข้าวและ
ห่อขนมบนโต๊ะทำงานของเจ้าหน้าที่ ฉันเดินเข้าไปหาเขา
และถามเขาว่า

“ทิวข้าวหรือ อยากกินขนมนี้ใช่ไหม”

บักเล็กไม่ตอบ ได้แต่ยิ้มและพยักหน้า ฉันยื่นถุง
ขนมให้ ทำทางเขาดีใจใหญ่ เพราะเขายิ้มกว้าง รีบยื่นมือ
มารับห่อขนม ให้ตายสิ ฉันเห็นมือเขามีรอยคล้ำยถูกน้ำ-
ร้อนลวกและอีกข้างมีแผลลักษณะเหมือนรอยมีดกรีด
ยาวที่หลังมือ ฉันสงสัยจึงดึงมือเขาไว้ แม้จะได้กลิ่นเหม็น

ของอุจจาระปัสสาวะตามตัวเขาอย่างรุนแรง แต่ก็
อยากรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับเขา

“เล็ก มือไปโดนอะไรมา” ฉันถามเขาอีก

บักเล็กไม่ตอบ สะบัดมือหนีพร้อม ๆ กับดึงห่อ
ขนมในมือฉัน แล้ววิ่งหนีไปด้านหน้าสถานีอนามัย

“หมอให้ขนมมันไปทำไม คอยดูนะเดี๋ยวมันก็ได้
ใจมาขออีกหรือก แล้วทีนี้จะได้มันยากนะ ดูอีไผ่
กางเกงตั้งแต่เช้าเลย หมอไม่เหม็นสาบมันหรือ” ป้าอร
ต่อว่า แต่ฉันไม่ได้ตอบคำถาม แต่กลับถามป้าออร์กลับ
คืน

“ป้ารู้มั๊ย มือเขาเป็นแผลจากอะไร”

ป้าอรรถบอกว่า “ได้ยินแต่คนเขาพูดกันว่า เด็ก
นักเรียนแกล้งเอามีดโกนกรีดมือบักเล็ก เมื่อสองสาม
วันก่อน ส่วนอีกข้างคงไปหยิบฉวยของคนอื่น เขาคงจับ
เอามือจุ่มน้ำร้อนให้มันเข็ดค๊ะ”

“แล้วพ่อแม่เขาไม่ว่าอะไรหรือป้า” ฉันถามอีก

“มันไม่กล้าไปว่าใครหรือก ป้าบอกให้มันพาลูก
มาทำแผลมันยังไม่กล้า” ป้าอรรถตอบด้วยน้ำเสียงเรียบ-
เฉย

“ลูกมันดื้อ เขาบอกก็ไม่ฟัง คนอื่นเขาคงหมั่นไส้
เขา ช่างหัวมันเถอะ” ป้าสี่ผู้รับบริการอีกคนกล่าวเสริม

ฉันฟังแล้วได้แต่พูดอะไรไม่ออก รู้แต่ว่าวันนี้
ทำงานไม่ค่อยเป็นสุข กินอาหารก็ผิดคอร์สชาติกร่อยๆ
ได้แต่รอเวลาเพื่อไปบ้าน “บักเล็ก”

เย็นวันนั้นฉันรีบตรงเข้าไปหาข้อมูลกับผู้ใหญ่-
บ้าน อบต. อสม. ก่อน ฉันได้รู้จักและสัมผัสครอบครัว
บักเล็ก ถึงได้รู้ว่า แท้จริงแล้วบักเล็กไม่มีชื่อ - สกุลใน
ทะเบียนบ้าน ไม่มีแม่กระทั่งเลข 13 หลัก เพราะไม่ได้
แจ้งเกิดด้วยซ้ำ จึงไม่มีสิทธิขึ้นทะเบียนต่าง ๆ แม้แต่ที่
สถานีอนามัยที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ ยังไม่มีขึ้นทะเบียนเป็นผู้
พิการ เพราะ อสม. เห็นว่าไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน
กลายเป็นคนตกสำรวจ ทั้ง ๆ ที่เขาก็มีตัวตนในหมู่บ้าน
มีชีวิตจิตใจเหมือนคนอื่น ๆ แต่เขาไม่มีสิทธิและโอกาส
เพียงเพราะเห็นว่าไม่มีชื่อ - สกุลในทะเบียนบ้านแค่นั้น

ผู้ใหญ่บ้านให้ข้อมูลอีกว่า พ่อของบักเล็กเป็น
คนหมู่บ้านนี้ เคยแต่งงานมาก่อน มีลูกกับเมียเก่า 1
คน แต่หย่าร้างกัน จึงไปทำงานที่กรุงเทพฯ แล้วได้กับ
แม่ของเล็ก มีลูกด้วยกัน 5 คน บักเล็กเป็นคนสุดท้อง

เกิดที่กรุงเทพฯ ช่วงนั้นปู่ของบักเล็กป่วยหนัก พ่อกับแม่จึงหอบบักเล็กซึ่งเพิ่งคลอดได้ 2 วันกลับมาอยู่บ้านเรา คงวนกับการดูแลรักษาปู่จนกระทั่งปู่ตายเลยลืมแสบเกิด แต่พ่อแม่ก็ตั้งชื่อเล่นให้ว่า “น้องเล็ก” เพราะเป็นลูกคนสุดท้าย แม่ลูกจะสติไม่สมประกอบ แต่ทั้ง 2 คนก็รักลูกมาก ต่อมาพ่อของบักเล็กก็มาป่วยหนัก จนต้องขายนาเพื่อเอาเงินมาทำการรักษา สุดท้ายก็เป็นอย่างนี้ ไม่หาย ปัจจุบันจึงไม่มีที่นาทำกิน บ้านที่อยู่ทุกวันนี้ก็เป็นของญาติที่อยู่กรุงเทพฯ ไม่รู้ว่าเมื่อเขาขึ้นมาอยู่บ้านจะให้ครอบครัวนี้อาศัยอยู่อีกหรือไม่ ฉันฟังแล้วได้แต่อึ้ง จึ้งจน อสม. อีก 2 คนไปเยี่ยมบ้านบักเล็กด้วยกัน

ทีมงานของเราเจอแม่ของบักเล็กยืนอยู่ที่หน้าบ้าน ชื่อ “ลำดวน” หรือ “ปาดวน” ชื่อที่เพื่อนบ้านในละแวกนั้นเรียกกัน มองดูเหมือนคนอายุเกือบ 60 ปี แต่จริง ๆ แล้วอายุแค่ 48 ปี รูปร่างผอมแห้ง สูงประมาณ 150 เซนติเมตร ผิวหยาบแห้ง ผมยุ่งเป็นกระเซิงยังกับไม่ได้หวีผมมาเป็นเดือน ๆ สวมเสื้อผ้าเก่า ๆ อสม. แนะนำฉันให้รู้จัก เมื่อปาดวนรู้ว่าเรามาจากสถานีอนามัยแคว้นแหละ ป้าแกร็บไหวแล้วก็ร้องไห้ บอกว่าขอโทษแทนลูกชายด้วย ป้าไม่มีเวลาดูแลจริง ๆ ทั้ง ๆ ที่ทีมเรายังไม่ได้พูดอะไร เมื่อเราแนะนำตัวว่าเป็นใครและบอกว่าบักเล็กไม่ได้ไปทำอะไรผิด เราอยากมาเยี่ยมรู้จักบ้านบักเล็ก ปาดวนยิ้มอย่างดีใจ หาเศษผ้าเก่า ๆ มาปิดแคร่ไม้ไผ่ใต้ถุนบ้าน พร้อมกับเชิญเราเข้าไปนั่ง

สภาพบ้านเป็นไม้เก่า ๆ ชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูง ภาพที่เห็นใต้ถุนบ้านทำให้ตัวฉันชา บนเตียงไม่มี**ลูกบุญเพ็ง** พ่อของบักเล็ก ซึ่งเป็นคนโครงร่างใหญ่ ค่อนข้างท้วม ไม่ได้สวมเสื้อ นุ่งกางเกงขาสั้น อัมพาตด้านซีกขวา นอนทับอยู่บนผ้าห่มเก่า ๆ มีถ้วยอาหารและขวดน้ำวางอยู่ มีแคร่ไม้เก่า ๆ วางอยู่ติดกับเตียงที่**ลูกบุญเพ็ง**นอน ใกล้ ๆ กันมีตุ๊กตาขาวเก่าขาดูหักตั่งกัน ส่วนที่ทำเป็นครัว กองฟืน เต้าไฟ หม้อ ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างอื่น ฉันเดินเข้าไปทักทาย **ลูกบุญเพ็ง**พยายามยกมือข้างหนึ่งไหว้

ส่งเสียงเบะ เบะ พูดเสียงรัวฟังไม่ชัด บริเวณสะพาน 2 ข้างมีรอยชำร่วยแดง โชคดีเหลือเกินที่ยังไม่มีแมลงกัด

ป้าลำดวนและเพื่อนบ้านเล่าให้ฟังว่า **ลูกบุญเพ็ง**ป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงและเป็นอัมพาตมาได้ 5 ปี ขายนายาไว้เพื่อรักษาจนหมด แรก ๆ ก็ไปรักษาพยาบาลตามนัด ต่อมาไม่ค่อยมีเงินและไม่มีเวลาจึงไม่ได้ไปตามนัด ระยะเวลา ๗ ปี ไม่ได้ไปรักษาเลย ไม่กล้าไป กลัวและอายหมอ เพราะครั้งสุดท้ายที่ไป ญาติ**ลูกบุญเพ็ง**บอกว่า “อุตส่าห์เก็บเงินค่ารถโดยสารเพื่อไปรักษา ไปถึงก็กลับโดนดุโดนตะคอก เหมือนไปขอเศษส่วนบุญจากผู้มีพระคุณ ทั้ง ๆ ที่หน้าตาคนตะคอกก็เป็นรุ่นลูกรุ่นหลาน และเป็นคนของหมู่บ้านเราเองแท้ ๆ”

“ทำไมเพ็งมาเอาป่านนี้ ไม่รู้หรือว่าโรคนี้ต้องกินยาติดต่อกัน เดียวเส้นเลือดในสมองแตกตายหรอก”

“เป็นโรคความดันสูง มาจนป่านนี้ ยังไม่รู้ชื่อหรือว่าต้องกินยาอย่างไร พุดให้ฟังก็ไม่เคยจำ”

จากนั้นมาป้าลำดวนก็ไม่เคยไปรักษาอีกเลย ฉันพลิกดูสมุดประจำตัวผู้ป่วยด้วยมือที่สั่นเทาไปกับแรงอารมณ์ตัวเอง รู้สึกโกรธตัวเราเองที่ปล่อยให้เขาขาดยา มาเกือบ 2 ปี

“แล้วทำไมป้าไม่ไปติดต่อที่สถานีอนามัยล่ะคะ”
ฉันถามเบา ๆ เหมือนกลัวคำตอบที่จะได้รับ

“ป้าไม่มีเวลา ต้องรับจ้างตั้งแต่เช้ากว่าจะกลับบ้านก็มีคั่ว ตอนเช้าก็ทำอาหารให้ลูกและสามีก่อนไปทำงาน อาหารกลางวันก็วางไว้ใกล้ ๆ ด้านที่พอซบได้ บางครั้งเพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้ ๆ เดินผ่านมาก็ช่วยหยิบให้ บางครั้งบักเล็กก็กินอาหารพ่อบุญมา ถ้าอุจจาระปัสสาวะช่วงกลางวันก็นอนแช่รออยู่อย่างนั้นก่อน ตอนเย็นค่อยกลับมาทำความสะอาดให้ ทำอาหารเย็นให้กิน บางวันบักเล็กไม่กลับบ้านต้องเดินตามหาพากลับไปนอนบ้าน ถ้าไม่เห็นลูกนอนไม่หลับ บางคืนเดินตามหาจนเที่ยงคืนก็มี ตื่นเช้านี้ก็ต้องรีบ ถ้าช่วงไหนไม่มีงานให้รับจ้างก็ไปหาของป่า เก็บผัก จับจิ้งหรีด ซดกบ ปู มหอยตามห้วยหนองน้ำ พอที่จะนำมาแลกข้าว อาหาร หรือทำอาหารให้สองพ่อลูกกิน ตัวเองไม่ได้กินไม่เป็นไร ขอให้ลูกอ้อมก็พอ บางวันมีเงินป้าก็จะซื้อเหล้าดองยามาเป๊กบ้าง 5 บาท 10 บาท แต้นาน ๆ ครั้ง” ป้าพูดแล้วยิ้มอาย ๆ

“ป้าเป็นคนไม่ได้เรียนหนังสือ ป้าไม่มีเงิน ไม่กล้าไปรบกวนคุณหมอหรอกคะ เก่งใจ” ป้าลำดวนพูดต่อ

“ทำไมล่ะป้า ไม่มีเงินถึงไม่กล้าไปหาหมอ กลัว

หมอลำเอาหรือป้า” ฉันยิ้มและลองถามเบา ๆ เพราะอยากรู้ว่าป้าลำนวนคิดอย่างไร คำตอบที่ได้ยิ่งทำให้ฉันคอบ้างและจิตใจที่หดหู่อยู่แล้วยิ่งหดหู่ลงไปอีก

ป้าลำนวนเล่าให้ฟังว่ามีครั้งหนึ่ง ป้าปวดหัวมากเหมือนมีแมงอะไรไต่ในหัว ปวดอยู่ 2 วันไม่หาย จนไปทำงานไม่ได้ เพื่อนบ้านแนะนำถ้าอยากหายให้ไปหาหมอที่คลินิกในเมือง หมอท่านใจดีและเก่งมาก ๆ วันนั้นป้ามีเงินอยู่ 80 บาท ตัดสินใจไปหาหมอที่คลินิก

“ป้าเป็นอะไรมา นิ่งก่อนนะ” คุณหมอที่คลินิกถามด้วยอาการห่วงใย

“ป้าปวดหัวมา 2 วัน ปวดทรมานมาก เหมือนมีแมงไต่ไปมาในหัว อยากหายปวด”

“ป้าเครียดมาก ทำให้ปวดหัว ต้องพักผ่อนเยอะๆ หมอจะฉีดยาบำรุงให้ แล้วเอายากลับไปทานต่อที่บ้าน” หมอท่าทางใจดีบอกหลังจากตรวจร่างกายของป้า ป้ายังคิดว่าคุณหมอเก่งแท้ ตรวจที่แขนก็รู้ว่าในหัวเรามีอะไร

เมื่อฉีดยาเสร็จ ป้าลำนวนเห็นหอยามากมายบนโต๊ะกลัวว่าเงินจะไม่พอจ่าย รีบบอกหมอ “คุณหมอคะทั้งตัวป้ามีเงินแค่ 80 บาท หักค่ารถโดยสารคงเหลือแค่ 50 บาท เอาอย่างนี้มั๊ยคะ ป้าขอแค่ยาที่กินแล้วหาย ไม่ต้องเอายาบำรุงหรอกค่ะ”

หมอที่ท่าทางใจดีเมื่อครู่เปลี่ยนเป็นหน้าบึ้งตึง พุดหัวน ๆ บอกป้าว่า “เอาอย่างนั้นหรือป้า 50 บาท ค่าตรวจก็ยังไม่พอ จ้ะป้าเอายาของนี้ไปของเดียวแล้วกัน” พุดแล้วก็หยิบเงินของป้าทิ้งไว้ที่มุมโต๊ะอย่างเสียไม่ได้

ฉันนั่งรับฟังด้วยจิตใจที่สะท้อนเหลือเกิน นี่หรือสถานบริการสาธารณสุขของเราที่เรียกอย่างมีเกียรติว่า “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” แล้วปล่อยให้ครอบครัวนี้มีทัศนคติแบบนี้ได้อย่างไร ทำไมเราเป็นที่พึ่งให้เขาไม่ได้

หลังจากวันนั้น ฉันได้นำเรื่องราวที่รับรู้จากครอบครัวบั๊กเล็ก มาร่วมประชุมปรึกษาหารือกับทีมงาน

เจ้าหน้าที่ด้วยกัน คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน องค์กรปกครองท้องถิ่น อสม. และเครือข่ายผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชน เพื่อให้ทุกคนได้รับรู้และตระหนักว่ายังมีครอบครัวอีกมากที่ตกสำรวจ ผู้ด้อยโอกาสในสังคม คนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ถูกทอดทิ้งที่รอคอยความช่วยเหลือ เรายังไม่ได้ค้นหาอย่างจริงจัง เพราะทุกคนที่เกิดมา มีคุณค่า มีศักดิ์ศรีของความเป็นคนเหมือนกับเรา

เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีโอกาสในสังคมเหมือนคนอื่น ๆ ทีมงานเราได้ปรับเปลี่ยนแนวคิด และกลวิธีในการทำงานใหม่ สร้างจิตสำนึกในชุมชน เรียนรู้วิถีชุมชนทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เริ่มจากส่วนที่ดี ๆ ของชุมชน ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาไม่ใช่โครงการประสบความสำเร็จ แต่ชาวบ้านเข็ดการพัฒนา ฉันได้เรียนรู้ผ่านการทำงานกับชุมชนว่า การทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ ในความหมายที่แท้จริงไม่ใช่เฉพาะแพทย์ พยาบาล ครู หรือบุคลากรสาธารณสุขเท่านั้น แต่รวมถึง พระ เกษตรกร แม่บ้าน หมอพื้นบ้าน ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติ และบุคลากรอาชีพอื่น ๆ มากมายในชุมชน

ปัจจุบัน สถานบริการของเราเป็นสถานบริการใกล้บ้าน ใกล้ใจ ของชุมชนอย่างแท้จริง ครอบครัวบั๊กเล็กและอีกหลาย ๆ ครอบครัว ได้รับความช่วยเหลือทั้งจากชุมชนเองและส่วนราชการ มีคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิ์ต่าง ๆ เหมือนกับคนอื่น ดำเนินชีวิตในชุมชนตามอัตภาพ ป้าลำนวนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสถานบริการเราและสมัครเข้ามาเป็น อสม. เป็นเครือข่ายในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยเรื้อรังในชุมชน บักเล็กเองได้เป็นส่วนหนึ่งของชมรมผู้พิการของชุมชน ได้รับการฝึกอบรมให้ช่วยตัวเอง มีสวัสดิการช่วยเหลือ ยิ่งกว่านั้น บักเล็กมีชื่อสกุลในทะเบียนบ้านแล้ว ชื่อ “นายเทพาย พรหมศรี” ☘

เรื่องเล่า “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” ของ “ณัฐกานต์ เหมือนตา” ได้รับรางวัล เรื่องเล่าจินตนาการสุขภาพใหม่ ดีเด่น ปี 2550 แรงบันดาลใจจากการเขียนเรื่องเล่า “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” ทำให้ณัฐกานต์ สนใจประเด็น “ความเป็นคนชายขอบกับการถูกตีตราทางสังคม” พยายามอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ตนเองทำงานอยู่ ภายใต้มุมมองมานุษยวิทยาการแพทย์ โดยทำเป็นโครงการวิจัยจากงานประจำ (routine to research) อยู่ ณ ขณะนี้